

VOF CARU Rogierlaan 9 0401 8400 OOSTENDE

VORMINGEN FORMATIONS CONSULTANCY
rudiclaeys@telenet.be

CARU OVERHEIDSOPDRACHTEN 2022

NIEUWSBRIEF FEBRUARI 2022

**UITGEWERKT PROGRAMMA EN INSCHRIJVINGSFORMULIER MASTERCLASS 31/5/2022
AANKOOPORGANISATIE EN DELEGATIE VAN BEVOEGDHEDEN**

THEMA :

**WIE KAN RECHTSHELDIG EEN OFFERTE ONDERTEKENEN EN WAT MET DE BEGRIPPEN
ELEKTRONISCHE HANDTEKENING EN ELEKTRONISCHE AANGETEKENDE ZENDING**

RECHTSPRAAK RAAD VAN STATE

**PRIJSONDERZOEK OF KOSTENONDERZOEK IS NIET GELIJK TE STELLEN MET EEN
ONDERZOEK NAAR ABNORMALE PRIJZEN PER PERCEEL MET VERPLICHTE VRAAG TOT
VVRECHTVAARDIGING, EN DE BEVRAGING NAAR ABNORMALE PRIJZEN PER POST WORDT
ANDERS BEOORDEELD BIJ ABNORMAAL LAGE EN ABNORMAAL HOGE PRIJZEN PER POST**

RECHTSPRAAK EUROPEES HOF VAN JUSTITIE

**VERANDERING VAN OPDRACHTNEMER VAN EEN RAAMOVEREENKOMST BIJ FAILLISSEENT
VAN DE OPDRACHTNEMER
DE VRIJSTELLING INZAKE RECHTEN OP BESTAANDE ONROERENDE GOEDEREN**

REGELGEVING :

**ADVIES VAN DE COMMISSIE VOOR DE OVERHEIDSOPDRACHTEN
Betreft : Rechtspraak van het Hof van Justitie - Raamovereenkomst**

INFO VARIA :

INDEXCIJFER VAN DE CONSUMPTIEPRIJZEN VAN DE MAAND JANUARI

Ed. 2/2022 VEWA Copyright © 2022 Alle rechten voorbehouden

PROF RUDI CLAEYS

TER INLEIDING

In onze masterclass-seminaries trachten we aan de aanbesteders een soepeler kader aan te bieden voor performantere en minder administratief belastende overheidsopdrachten.

Na de suggesties rond een aantal bestekclausules (masterclass 2019) en een voorstelling tot het vlotter afsluiten van raamovereenkomsten (masterclass 2020) hernemen we thans na de Covid pandemie deze traditie waarbij we nu de interne aankoopprocedures via bevoegdheidsdelegatie structureren met een kortere doorlooptijd en minder paperassen,(masterclass 2021), zonder nochtans het controle element uit het oog te verliezen.

Zoals gebruikelijk zullen we u hierbij een aantal mogelijkheden schetsen gekoppeld aan bruikbare voorbeelddocumenten.

Hierna vindt U het dag programma en inschrijvingsformulier.

Rudi en Carine CLAEYS DECRUYENAERE

Zaakvoerders vof CARU

CARU MASTERCLASS 2022:
AANKOOPORGANISATIE EN INTERNE DELEGATIE BIJ
OVERHEIDSOPDRACHTEN
DINSDAG 31 MEI 2022 HOLIDAY INN HASSELT

PROGRAMMA

Vanaf 8u 30 **welkomstkoffie in de foyer** met versgemalen koffiebereidingen, tea corner met 12 soorten thee, sinaasappelsap & smoothie volgens seizoen. Yoghurt met granola, crackers van hazelnoot, rode peper of rozemarijn. Voor wie het wat zoeter wil: ovenverse mini koekjes

9.00 u. **Eerste sessie: DE BEVOEGDE ORGANEN EN HUN MOGELIJKHEDEN TOT BEVOEGDHEIDSDELEGATIE**

10.30 u. **Netwerkingspauze** met versgemalen koffiebereidingen, tea corner met 12 soorten thee, sinaasappelsap, smoothie volgens seizoen, fruitwater, vers fruit uit de hand te eten, granenrepen,... Voor de "sugarholic" : koekjes

10.45 u. **Tweede sessie: EEN PERFORMANTERE INTERNE ORGANISATIE VAN DE AANKOOP**

12.00 u **broodjeslunch** met - assortiment van verse broden en broodjes (om zelf te beleggen): stokbrood, zuurdesem, grof meergranen, pistolets
- assortiment beleg met garnituren: zalmzalade, krabsalade, jonge kaas, schouderham, platte kaas met bieslook, préparé, gerookte ham
- assortiment salades: mesclun salade, tomatensalade met balsamico & olijfolie, jonge aardappelsla met Kempische mosterd, pasta salade
- dessertbuffet
frisdrank, plat & bruisend water, koffie en thee

13.15 u. **Derde sessie: VERTOLKING IN DE PRAKTIJK EN HET IMPLEMENTEREN VAN DE MOGELIJKHEDEN**

15.00 u. **Netwerkingspauze** met versgemalen koffiebereidingen, tea corner met 12 soorten thee, sinaasappelsap, smoothie volgens seizoen, fruitwater met een variatie van verse gebakjes

15.15 u. **Vierde sessie: HET ONDERVANGEN VAN DE RISICO'S UNHERENT AAN DE OVERDRACHT VAN BEVOEGDHEDEN**

Einde studiedag 16 u 30 ...

INSCHRIJVINGSFORMULIER

CARU MASTERCLASS 2022:
AANKOOPORGANISATIE EN INTERNE DELEGATIE BIJ
OVERHEIDSOPDRACHTEN
DINSDAG 31 MEI 2022 HOLIDAY INN HASSELT

te mailen aan rudiclaeys@telenet.be

GEGEVENS DEELNEMENDE ORGANISATIE

Maatschappelijke benaming :

Ondernemingsnummer

CURSIST

Naam en voornaam:

Functie:

Postcode en gemeente:

E-mail

FACTURATIEADRES:

Maatschappelijke benaming:

t.a.v. :

Straat en nummer:

Postcode en gemeente:

Het bestuur verbindt er zich toe het inschrijvingsgeld **ALL-IN** ten belope van 180,00 € te betalen na ontvangst van de factuur.

Let op!

Gratis annuleren kan tot 29 APRIL 2022. Nadien wordt het volledige inschrijvingsgeld gefactureerd.

datum,

handtekening,

functie

THEMA :

WIE KAN RECHTSHELDIG EEN OFFERTE ONDERTEKENEN EN WAT MET DE BEGRIPPEN ELEKTRONISCHE HANDTEKENING EN ELEKTRONISCHE AANGETEKENDE ZENDING

I. Wie mag een offerte ondertekenen?

Om te beginnen is het aan de aanbestedende overheid om de regelmatigheid van de offertes na te gaan (artikel 83 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten). Zij moet dus met name controleren of de offertes correct zijn ondertekend.

Artikel 44 van het KB van 18 april 2017 betreffende plaatsing van overheidsopdrachten in de klassieke sectoren bepaalt nogmaals het principe dat de handtekeningen van de offertes of de aanvragen tot deelneming moeten worden verstrekt door de persoon of personen die bevoegd of gemachtigd is/zijn om de inschrijver te verbinden.

De offerte (nu vaker het 'indieningsrapport'¹) moet dus worden ondertekend door de wettelijke vertegenwoordiger(s) van de inschrijver.

Die bepaling heeft in realiteit betrekking op drie gevallen:

- ondertekening door de inschrijver-natuurlijke persoon;
- ondertekening door een natuurlijke persoon die **bevoegd** is om een inschrijver-rechtspersoon te verbinden krachtens de regels van het vennootschapsrecht of andere wettelijke of regelgevende bepalingen en de toepasselijke statutaire clausules;
- ondertekening door een **gemachtigde**, natuurlijke of rechtspersoon, die bevoegd is om de inschrijver te verbinden.

In die drie gevallen moet de bevoegdheid van de persoon/personen die de offerte ondertekent/ondertekenen **al eerder bestaan dan de offerte**. Zo is het bijv. niet mogelijk om de nietbevoegdheid op het ogenblik van de ondertekening af te dekken door na de indiening van de offerte een mandaat te verstrekken met terugwerkende kracht.

---

¹ Zie hierna over de elektronische handtekening.

Ondertekening door de inschrijver-natuurlijke persoon stelt geen bijzondere problemen, maar wat de overige twee gevallen betreft, moet op enkele aandachtspunten worden gewezen.

a. Ondertekening door een natuurlijke persoon die bevoegd is om een inschrijverrechtspersoon te verbinden

Bedoeld wordt de door de **statuten van de rechtspersoon** aangewezen natuurlijke persoon die bekwaam is om de vennootschap te verbinden. In tegenstelling tot de gemachtigde wordt de bevoegdheid van deze natuurlijke persoon om de rechtspersoon t.a.v. derden te verbinden verleend in de aanwijzingsakte in de bijlagen bij het Belgisch Staatsblad.

Wat naamloze vennootschappen betreft, is het in principe de raad van bestuur die de vennootschap t.a.v. derden verbindt. In principe zou een offerte dus door alle bestuurders moeten worden ondertekend. Om dit te vermijden, verlenen de oprichtingsakte van de vennootschap of de statuten de bevoegdheid om de vennootschap t.a.v. derden te verbinden meestal aan een of meerdere bestuurders, alleen of gezamenlijk optredend.

Opgelet: de ondertekening van offertes of aanvragen tot deelneming valt in principe niet onder het begrip van dagelijks bestuur van een vennootschap, hoewel het Hof van Cassatie en de Raad van State dit begrip verschillend interpreteren².

De Raad van State interpreteert het begrip "dagelijks bestuur" restrictief en stelde in een recent arrest het volgende:

"De Raad van State stelt in deze stand van het geding vast dat de vertegenwoordigingsmacht van de dagelijkse bestuurder op grond van artikel 525, eerste lid van het Wetboek van Vennootschappen beperkt is tot het dagelijks bestuur en dat die grens berust op de wettekst zelf, zodat die wettelijke beperking dus aan derden tegenwerpelijk is. Indien de opsomming in de statuten of, zoals te dezen, in het benoemingsbesluit van de betrokken gedelegeerde bestuurder, van de bevoegdheden die tot het dagelijks bestuur worden gerekend een ruimere bevoegdheid toekent dan die welke voortvloeit uit dit wettelijk begrip "dagelijks bestuur", wordt die bevoegdheid van rechtswege verminderd tot de wettelijke omvang in het kader van het dagelijks bestuur.

---

2 Cass., 26 februari 2009; RvS, arrest nr. 199.434 van 12 januari 2010, NV Mazout Express e.a.; RvS, arrest nr. 230.716 van 1 april 2015; RvS, arrest nr. 232.024 van 6 augustus 2015, NV Viabuild / Stad Antwerpen

Op het eerste gezicht is het ondertekenen van een offerte voor een overheidsopdracht geen daad van dagelijks bestuur. Door het indienen van een offerte voor een overheidsopdracht wordt immers beoogd een verbintenis aan te gaan beheerst door het bestek en de bepalingen van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 (...) en dus niet door de eigen voorwaarden en bedingen van de inschrijver. Het lijkt niet van een aanbestedende overheid te moeten verwacht dat zij voor elke inschrijver, rekening houdend met het maatschappelijk doel en de omvang ervan, aldus in concreto nagaat of het indienen van een offerte voor een bepaalde opdracht als een handeling van dagelijks bestuur moet worden beschouwd.

De ondertekening van een offerte voor een overheidsopdracht zou echter, overeenkomstig de rechtspraak van het Hof van Cassatie, toch een handeling van dagelijks bestuur kunnen vormen mits het dubbele cumulatieve bewijs in concreto – quod non in casu – wordt geleverd van het geringe belang van de ingediende offerte en de noodzaak van een zo snelle oplossing dat geen toepassing kon worden gemaakt van andere statutaire mogelijkheden zoals onder meer de externe vertegenwoordigingsmogelijkheid." (RvS, arrest nr. 232.024 van 6 augustus 2015, NV Viabuild / Stad Antwerpen).

Het koninklijk besluit vereist niet dat de ondertekenaar het bewijs van zijn handtekenbevoegdheid in de vennootschap op het ogenblik van de ondertekening levert, maar de aanbestedende overheid mag altijd eisen dat de statuten of vennootschapsakten worden overgelegd, eventueel vergezeld van een vertaling wanneer deze niet zijn opgesteld in de taal van de aanbestedende overheid (artikel 59 van het KB van 18 april 2017).

Om discussies te vermijden, doet de inschrijver er dan ook goed aan om bij zijn offerte de statuten en de aanwijzingsakten m.b.t. de ondertekenaars van de offerte te voegen opdat de aanbestedende overheid zich kan vergewissen van de handtekenbevoegdheid van die laatsten.

HET NIEUW WVV BEVAT EEN DUIDELIJKE DEFINITIE VAN WAT TOT HET DAGELIJKS BESTUUR BEHOORT.

Dat maakt in principe een einde aan de controverse die daar vandaag nog altijd over heerst in de rechtspraak en de rechtsleer.

Onder de notie 'dagelijks bestuur' vallen voortaan alle handelingen en beslissingen die *hetzij* niet verder reiken dan de behoeften van het dagelijks leven van de vennootschap

(de zgn. dagdagelijkse handelingen), *hetzij* van zo'n klein belang zijn of zo'n urgentie hebben dat het bijeenroepen van een raad van bestuur niet gerechtvaardigd zou zijn.

Zodra één van die twee criteria is vervuld, valt de beslissing dus onder het dagelijks bestuur. In tegenstelling tot wat hiervoor het geval was (onder invloed van de rechtspraak van het Hof van Cassatie) is het dus niet langer nodig dat de criteria van "gering belang" en "urgentie" cumulatief zijn vervuld.

b. Ondertekening door een gemachtigde die bevoegd is om de inschrijver te verbinden

De gemachtigde kan een natuurlijke of rechtspersoon zijn en moet zijn bevoegdheid om de inschrijver te vertegenwoordigen bewijzen.

Artikel 44 § 2 van het KB van 18 april 2017 bepaalt nl. het volgende:

"Als de ondertekening van het indieningsrapport gebeurt door een gemachtigde, vermeldt hij duidelijk zijn volmachtgever of volmachtgevers. De gemachtigde voegt de elektronische authentieke of onderhandse akte toe waaruit zijn bevoegdheid blijkt of een scan van het afschrift van zijn volmacht.

In voorkomend geval verwijst hij naar het nummer van de bijlage van het Belgisch Staatsblad waarin de akte bij uittreksel is bekendgemaakt, waarbij ook de betreffende bladzijde(n) en/of passage worden opgegeven.

Een volmachtgever kan met het oog op latere opdrachten de volmacht deponeren die hij aan een of meer gemachtigden heeft gegeven. Deze volmacht geldt alleen voor de opdrachten van de aanbestedende overheid waarbij zij is gedeponerd. De gemachtigde verwijst in iedere offerte naar die deponering."

Deze bepaling neemt grotendeels het oude artikel 82, §§ 3 en 4 van het KB van 15 juli 2011 over.

WAT BIJ EEN TIJDELIJKE HANDELSVENNOOTSCHAP?

Wanneer een combinatie van ondernemers een offerte indient, moet iedere deelnemer de hiervoor vermelde regels naleven (artikel 44 § 1 van het KB van 18 april 2017). **Dit betekent dus dat alle vennoten van de combinatie de offerte moeten ondertekenen of daartoe geldig een gemachtigde moeten aanstellen.**

Indien geen gemachtigde geldig is aangesteld, zou een offerte die niet door alle leden van de combinatie is ondertekend absoluut nietig zijn.

Bij aanstelling van een gemachtigde wordt aanbevolen om in het offerteformulier, waar de inschrijvers worden geïdentificeerd, aan te geven dat de inschrijvers worden vertegenwoordigd en de naam van hun gemachtigde te vermelden. Vervolgens moet de gemachtigde onder aan alle documenten die ondertekend moeten worden even veel handtekeningen plaatsen als er inschrijvers worden vertegenwoordigd. Onder elk van die handtekeningen vermeldt de gemachtigde zijn identiteit en de persoon die hij met die handtekening vertegenwoordigt.

Opgelet: de Raad van State is bijzonder strikt wat betreft het bewijs van de volmacht dat bij de handtekening moet worden gevoegd. In een zaak waarin een offerte in het kader van een tijdelijke handelsvennootschap was ingediend maar de offerte slechts door één van de twee vennoten van de combinatie was ondertekend, zonder dat deze persoon had aangegeven te handelen als gemachtigde van zijn vennoot, en waarbij de offerte geen enkele verwijzing bevatte naar de volmacht verleend door het tweede lid aan zijn vennoot om de offerte in zijn naam en voor zijn rekening te ondertekenen, heeft de Raad van State geoordeeld dat de aanbestedende overheid kon geloven dat de offerte niet door iedere vennoot was ondertekend en dus substantieel onregelmatig was. Er was nochtans wel degelijk een volmacht, die bij de inschrijving was gevoegd ... (RvS, arrest nr. 217.837 van 9 februari 2012, NV Altritempi).

HOE MOETEN OFFERTES WORDEN ONDERTEKEND?

De elektronische handtekening staat nu centraal in de nieuwe regelgeving.

Hoewel de wetgeving overheidsopdrachten enkel melding maakt van een aangetekende zending is het belangrijk erop te wijzen dat de eIDAS verordening en het Wetboek van economisch recht voorzien dat enkel de gekwalificeerde elektronische aangetekende zending kan genieten van assimilatie met een papieren aangetekende zending. Hieraan zijn verschillende juridische voordelen verbonden, m.n. op vlak van bewijswaarde.

Om hierin duidelijkheid te verschaffen verstrekte de FOD Economie volgende toelichting

Welke types elektronische handtekeningen bestaan er en welke heeft dezelfde juridische waarde als de handgeschreven handtekening?

De wetgeving maakt melding van drie soorten elektronische handtekeningen (art. 3, 10. - 12. eIDAS-verordening):

- de gewone elektronische handtekening
- de geavanceerde elektronische handtekening
- de gekwalificeerde elektronische handtekening

Van de drie types elektronische handtekening wordt enkel de **gekwalificeerde** elektronische handtekening gelijkgesteld met een handgeschreven handtekening en geniet enkel dat type van dezelfde rechtsgevolgen. De bewijswaarde van een gekwalificeerde elektronische handtekening is dezelfde als die van een handgeschreven handtekening. Nog een belangrijk voordeel van het gebruik van de gekwalificeerde elektronische handtekening is dat het – in geval van betwisting – toekomt aan degene die de handtekening betwist (en dus niet de ondertekenaar) om het bewijs te leveren dat niet aan de wettelijke verplichtingen is voldaan. De ondertekenaar die een gekwalificeerde elektronische handtekening gebruikt kan dus genieten van zekerheid en gemoedsrust.

Hoe pak ik dat praktisch aan, een gekwalificeerde elektronische handtekening?

In België bestaat er een zeer toegankelijke en gebruiksvriendelijke manier om een elektronisch document met een gekwalificeerde elektronische handtekening te ondertekenen, nl. de ondertekening met onze eID (daarbij gebruikmakend van het certificaat voor handtekening)

Kan ik een document versturen met een elektronische aangetekende zending die dezelfde juridische waarde heeft als een papieren aangetekende zending per post?

Welke types elektronisch aangetekende zendingen bestaan er en wat is hun juridische waarde?

Er bestaan drie types elektronisch aangetekende zendingen:

- de gewone elektronisch aangetekende zending

- de gekwalificeerde elektronisch aangetekende zending
- de hybride aangetekende zending

De gekwalificeerde elektronisch aangetekende zending is een dienst van gewone elektronisch aangetekende zending die voldoet aan verschillende bijkomende vereisten (artikel 43 en 44 eIDAS- verordening). Zo zijn er o.a. vereisten rond de identificatie van de verzender en bestemming.

Artikel XII.25., §1 WER voorziet dat niemand verplicht kan worden om rechtshandelingen te stellen via elektronische weg. Dat betekent dat de geadresseerde van een elektronisch aangetekende zending expliciet of impliciet zou kunnen weigeren om de elektronische zending te ontvangen. Daaraan kan tegemoet gekomen worden door een wettelijke bepaling of wanneer het gebruik van de gekwalificeerde elektronisch aangetekende zending contractueel wordt aanvaard.

Daarnaast heeft de Belgische wetgever voorzien in de mogelijkheid om de dienst van de hybride elektronische zending te gebruiken (bijlage II, art. XII.N2 WER). Daarbij wordt de gekwalificeerde elektronisch aangetekende zending gematerialiseerd en zal de verzender niet afhankelijk zijn van het akkoord van de ontvanger om de aangetekende zending elektronisch te ontvangen. Indien voldaan aan de voorwaarden van de bijlage II wordt de hybride aangetekende zending gelijkgesteld met de gekwalificeerde aangetekende zending.

Omdat de gekwalificeerde elektronisch aangetekende zending, de hybride aangetekende zending, en de dienstverleners die de diensten aanbieden aan bijkomende voorwaarden moeten voldoen en aan bijkomende controles onderworpen zijn, genieten de gebruikers ervan ook van betere gevolgen en meer rechtszekerheid. Daar waar voor de niet-gekwalificeerde elektronisch aangetekende zending enkel het niet-discriminatiebeginsel geldt, geldt voor de gekwalificeerde dienst het vermoeden van gelijkstelling van de elektronisch aangetekende zending met de fysieke aangetekende zending. De gebruiker-verzender geniet, eens de ontvangst wordt bevestigd door de gekwalificeerde dienstverlener, van een omkering van de bewijslast waarbij het aan de ontvanger die de aangetekende zending betwist, toekomt om aan te tonen dat de aangetekende zending niet geldig of niet correct werd afgeleverd.

Datum van de aangetekende zending

Voor sommige rechtshandelingen is de datum van de aangetekende zending van belang.

Wanneer gebruik gemaakt wordt van een volledig gekwalificeerde elektronisch aangetekende zending worden twee data “vastgeprikt”: de datum van verzending en de datum van ontvangst. Afhankelijk van een wettelijke of contractuele bepaling, zal een van die data weerhouden worden als referentiedatum.

De effectieve datum van deponering of verzenddatum van de hybride aangetekende zending is die van de elektronische verzending (datum van deponering bij de dienstverlener van de gekwalificeerde elektronisch aangetekende zending), niet de datum van de afgifte van de gematerialiseerde elektronisch aangetekende zending bij de postdienstverlener. De datum op het bericht van de elektronisch aangetekende zending wordt eveneens vermeld op of in de gematerialiseerde (d.w.z. op papier afgeprinte) verzending.

Daarbij hoort volgende kanttekening: sommige dienstverleners van gekwalificeerde elektronisch aangetekende zendingen bieden oplossingen aan waarbij de verzender zelf kan kiezen na hoeveel dagen de gekwalificeerde elektronisch aangetekende zending wordt “omgezet” naar een papieren aangetekende zending (later dan “de werkdag volgende op de deponering” zoals voorzien voor een hybride zending in bijlage II). De verzender dient er in dat geval vanuit te gaan dat de datum van de aangetekende zending niet langer de datum van de elektronische verzending is, maar wel de datum dat de gematerialiseerde elektronische zending wordt aangeboden bij de postdienstverlener.

Ebox

Daarnaast kan ook het gebruik van de eBox overwogen worden. Artikel 7 van de wet van 27 februari 2019 inzake de elektronische uitwisseling van berichten via de eBox bepaalt dat de elektronische uitwisseling van berichten via de eBox dezelfde rechtsgevolgen tot stand brengt als de uitwisseling op niet-elektronische dragers en dat deze uitwisseling wordt geacht te voldoen aan een eventuele verplichting tot gebruik van een aangetekende zending, al dan niet met ontvangstbewijs. Er dient wel op gewezen te worden dat de eBox in de praktijk voorlopig enkel gebruikt kan worden voor communicatie vanwege de overheid aan burgers en bedrijven, niet andersom. Er is met andere woorden nog geen systeem van bi-directionele communicatie geïmplementeerd. Daarnaast geldt de juridische waarde

voorzien in artikel 7 enkel in een louter Belgische context: van een Belgische overheid naar een Belgische onderneming of burger. Voor de communicatie met buitenlandse ondernemingen biedt de eBox dus niet dezelfde juridische zekerheid als een gekwalificeerde elektronische aangetekende zending. Het voordeel is wel dat het gebruik van de eBox gratis is en dat de ingeschreven ondernemingen reeds gewoon zijn om hiermee te werken.

Voor alle duidelijkheid: **de eBox is GEEN gekwalificeerde vertrouwensdienst**, maar artikel 7 van de wet van 27 februari 2019 inzake de elektronische uitwisseling van berichten via de eBox bepaalt dat de elektronische uitwisseling van berichten via de eBox dezelfde rechtsgevolgen tot stand brengt als de uitwisseling op niet-elektronische dragers en dat die uitwisseling wordt geacht te voldoen aan een eventuele verplichting tot gebruik van een aangetekende zending al dan niet met ontvangstbewijs.

CONCLUSIE

Het koninklijk besluit van 18 april 2017 brengt verduidelijking m.b.t. de procedure voor elektronische ondertekening van offertes, waarbij hoofdstuk 7 is gewijd aan handtekeningen en communicatiemiddelen (artikel 41 e.v.).

Voortaan zal de inschrijver die elektronisch werkt de documenten die hij de aanbestedende overheid bezorgt (offerte, opmeting enz.) **niet meer individueel hoeven te ondertekenen maar alleen nog het indieningsrapport.**

Het indieningsrapport is het rapport aangemaakt door het elektronisch platform dat een lijst van de door de kandidaat of de inschrijver toegestuurde documenten omvat in het kader van de plaatsingsprocedure.

- Bij procedures die twee fasen omvatten (beperkte procedure, mededingingsprocedure met onderhandeling, concurrentiegerichte dialoog, innovatiepartnerschap), hoeven de aanvraag tot deelneming en het UEA, in voorkomend geval, niet meer individueel te worden ondertekend. De kandidaten beschikken echter over de mogelijkheid om die documenten op een globale manier te tekenen door de ondertekening van het indieningsrapport dat samengaat met de aanvraag tot deelneming.

Hoewel het geen verplichting maar een mogelijkheid is, heeft de kandidaat er alle belang bij om het indieningsrapport te tekenen aangezien hij zijn UEA daardoor maar één keer hoeft voor te leggen. Als het eerste UEA niet (geldig) is ondertekend, zal de inschrijver opnieuw een UEA moeten voorleggen wanneer hij zijn offerte indient (artikel 42 § 2).

- In het stadium van de indiening van de offerte hoeft de inschrijver de offerte, haar bijlagen en in voorkomend geval het UEA niet individueel te ondertekenen. Deze zullen globaal worden getekend door de ondertekening van het bijhorende indieningsrapport (artikel 42 §§ 1 en 2 van het KB van 18 april 2017).

Op die manier staat het KB toe dat essentiële documenten niet individueel ondertekend worden aangezien deze worden verzonden als onderdeel van een reeks documenten waarvan de authenticiteit en integriteit worden gewaarborgd door de globale ondertekening van het indieningsrapport.

RECHTSPRAAK:

PRIJSONDERZOEK OF KOSTENONDERZOEK IS NIET GELIJK TE STELLEN MET EEN ONDERZOEK NAAR ABNORMALE PRIJZEN PER PERCEEL MET VERPLICHTE VRAAG TOT VVRECHTVAARDIGING, EN DE BEVRAGING NAAR ABNORMALE PRIJZEN PER POST WORDT ANDERS BEOORDEELD BIJ ABNORMAAL LAGE EN ABNORMAAL HOGE PRIJZEN PER POST

ARRESTV RvS nr. 252.739 van 21 januari 2022 in de zaak A. 235.268/XII-9165

Art. 35 van het KB Plaasing 2017 verplacht een aanbestedende overheid om de ingediende offertes te onderwerpen aan een prijs- of kostenonderzoek. Indien uit dit onderzoek blijkt dat er prijzen of kosten worden aangeboden die abnormaal laag of hoog lijken, volgt uit artikel 36, § 1, van dit besluit dat de aanbestedende overheid een bevraging ervan uitvoert. Artikel 36, § 2, vijfde lid, voegt hieraan toe dat de aanbestedende overheid er echter niet toe gehouden is om verantwoordingen te vragen voor prijzen voor verwaarloosbare posten.

Op grond van de door de verzoekende partij geschonden geachte bepalingen lijkt geen voorschrift te kunnen worden afgeleid dat aan de aanbestedende overheid een welbepaald criterium oplegt om de posten aan te duiden waarop het prijzenonderzoek moet worden verricht, noch een bepaalde berekeningswijze verplicht stelt. Een aanbestedende overheid beschikt in deze aangelegenheid over een grote beoordelingsruimte.

...

Uit de bestreden beslissing blijkt voorts dat de aanbestedende overheid voor de betrokken posten een omstandig prijsonderzoek heeft gevoerd. Om tot het besluit te komen dat voor deze posten geen prijsbevraging moest worden uitgevoerd heeft zij gekeken naar de prijzen geboden door de andere inschrijvers, eventueel aangevuld met de prijs van de raming en rekening houdend met het relatieve belang van beide posten ten opzichte van de totale opdracht. Aldus heeft de aanbestedende overheid, op het eerste gezicht, met de nodige zorgvuldigheid gehandeld rekening houdend met de finaliteit van het prijsonderzoek, te weten de bescherming van de overheid zelf en vervolgens het vrijwaren van de concurrentie.

...

In een tweede middelonderdeel merkt de verzoekende partij op dat de verwerende partij als aanbestedende overheid verplicht is “om een prijsverantwoording te vragen bij schijnbaar abnormaal lage of hoge prijzen op grond van artikel 36 KB Plaatsing, ook indien zij meent dat de offerte niet als onregelmatig moet worden geweerd omwille van die vastgestelde abnormale prijzen”. Zij vervolgt: “Het is op grond van de thans geldende regelgeving voor de aanbestedende overheid pas mogelijk om met eigen argumentatie de schijnbaar abnormale prijzen te rechtvaardigen nadat eerst een bevraging bij de betrokken inschrijver is gebeurd”.

...

Een onderzoek naar abnormaal hoge prijzen lijkt van een wezenlijk andere aard dan een onderzoek naar abnormaal lage prijzen. De principes die gelden inzake een onderzoek naar abnormaal lage prijzen lijken aldus niet zonder meer te mogen worden getransponeerd naar een onderzoek naar abnormaal hoge prijzen.

Bij een onderzoek naar abnormaal lage prijzen is er immers de principale vraag of de aanbestedende overheid wel een behoorlijke uitvoering van de opdracht mag verwachten voor de geboden prijs en of het de betrokken inschrijver er niet om te doen is louter onder de prijs van zijn concurrenten te gaan en de opdracht slecht uit te voeren zodat het risico op een minder behoorlijke uitvoering ontstaat.

Dit uitgangspunt lijkt niet onverkort te **gelden bij een onderzoek naar abnormaal hoge prijzen**. Daar lijkt veeleer de vraag aan de orde of de aanbestedende overheid voor een behoorlijke uitvoering van de opdracht niet aanzienlijk boven de marktprijs gaat betalen. In de mate dat de gekozen inschrijver te dezen de laagste regelmatige inschrijver is, lijkt deze vraag zich eerder te verleggen naar gebeurtenissen die zich tijdens de uitvoering voordoen waarbij bijvoorbeeld grotere hoeveelheden dan geraamd aan de orde komen. Speculatieve oogmerken, waar frontloading ook deel van lijkt uit te maken, lijken bij die vraagstelling in elk geval, zo al niet doorslaggevend, te moeten worden betrokken.

RECHTSPRAAK EUROPEES HOF VAN JUSTITIE

VERANDERING VAN OPDRACHTNEMER VAN EEN RAAMOVEREENKOMST BIJ FAILLISSEMENT VAN DE OPDRACHTNEMER

ARREST VAN HET HOF (Vierde kamer) 3 februari 2022 In zaak C-461/20,

Het Hof van Justitie zegt dat wanneer er sprake is van een faillissement, en een ander bedrijf neemt contracten over uit dit faillissement, dit kan voldoen aan de vereisten van artikel 72 Richtlijn 2014/24.

Beslissing genomen op eenduidige conclusie van de advocaat generaal

„Artikel 72, lid 1, onder d), ii), van richtlijn 2014/24/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten en tot intrekking van richtlijn 2004/18/EG moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat een nieuwe aannemer de uit een raamovereenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de aanvankelijke aannemer heeft overgenomen nadat deze overeenkomst na de faillietverklaring van die aanvankelijke aannemer door de curator aan hem is overgedragen, impliceert dat de nieuwe aannemer moet worden geacht geheel of gedeeltelijk in de positie van de aanvankelijke aannemer te zijn getreden in de zin van die bepaling. Het is niet noodzakelijk dat deze overdracht gepaard gaat met de overdracht aan de nieuwe aannemer van een deel van de activiteiten van de aanvankelijke aannemer die aan de uitvoering van de raamovereenkomst zijn gewijd.”

Onze gevolgtrekking :

Dit Arrest maakt dus duidelijk een ruime interpretatie voor van het gewijzigde Art. 38/3 mogelijk

Het Art. 38/3.voorzag enkel : Een wijziging mag zonder nieuwe plaatsingsprocedure worden toegekend, wanneer een nieuwe opdrachtnemer de opdrachtnemer aan wie de aanbesteder de opdracht aanvankelijk had gegund, vervangt ten gevolge van:

1° een ondubbelzinnige herzieningsclausule zoals bepaald in artikel 38;

2° een rechtsopvolging onder algemene of gedeeltelijke titel in de positie van de aanvankelijke opdrachtnemer, ten gevolge van herstructurering van de onderneming, onder meer door overname, fusie, acquisitie of insolventie, door een andere ondernemer die voldoet aan de aanvankelijk vastgestelde selectiecriteria, mits dit geen andere wezenlijke wijzigingen in de opdracht meebrengt en niet bedoeld is om de toepassing van de wetgeving inzake overheidsopdrachten te omzeilen.

Hier wordt ook nog de mogelijkheid voorzien bij faillissement en overname van lopende raamovereenkomsten zonder essentiële wijziging

DE VRIJSTELLING INZAKE RECHTEN OP BESTAANDE ONROERENDE GOEDEREN

ARREST VAN HET HOF (Vijfde kamer) 22 april 2021 In zaak C-537/19

Het Hof van Justitie hanteert een ruime interpretatie van de uitsluiting die in artikel 28, § 1, 1° van de Overheidsopdrachtenwet is voorzien voor de huurovereenkomsten van nog op te richten gebouwen.

standpunt commissie

De aanbestedende overheid sloot zonder een openbare aanbestedingsprocedure of een aankondiging van een opdracht, een huurovereenkomst voor een kantoorgebouw en ondergrondse parkeergarage. Volgens de Commissie was de uitsluiting niet van toepassing omdat het bouwwerk op maat van Wiener Wohnen zou zijn gesneden. De projectontwikkelaar zou het gebouw aan de eisen van de aanbesteder hebben aangepast. Die eisen gingen, volgens de Commissie, verder dan de gebruikelijke eisen van een huurder met betrekking tot een nieuw gebouw van een zekere omvang.

Voorafgaande rechtspraak Hof van Justitie en Raad van State

De argumenten van de Commissie steunen op eerdere rechtspraak van het HvJ en van de Raad van State. De aanbesteder kan zich immers niet op de uitsluiting beroepen als de verwezenlijking van een bouwwerk in werkelijkheid een overheidsopdracht voor werken is. Dat kan het geval zijn zodra de aanbesteder maatregelen heeft genomen om de kenmerken van het werk te definiëren of hij een beslissende invloed op het ontwerp ervan uitoefent.

Concreet is na te gaan of deze eisen verder gaan dan de eisen die een huurder gewoonlijk aan een dergelijk gebouw stelt. Die test is natuurlijk niet gemakkelijk uit te voeren. In recente rechtspraak toonde de Raad van State zich vrij streng. In het [Silver Tower arrest](#) van 23/10/2018 oordeelde de Raad van State nog dat een gebouw dat enkel het voorwerp van een vergunning uitmaakte als een nog niet bestaand gebouw moest worden beschouwd.

Bovendien was de Raad van State van mening dat de aanbesteder een beslissende invloed op het gebouw uitoefende, door het loutere feit dat eisen aan de locatie, toegankelijkheid

en oppervlakte van het gebouw werden gesteld. De Raad hechtte weinig belang aan het feit dat het niettemin ging om een standaardkantoorgebouw dat ook zou voldoen aan de eisen van private huurders.

Huidige ruimere Beoordeling Hof van Justitie

Het HvJ is het in zijn arrest helemaal niet eens met de Commissie en de Raad van State. Voor het Hof is er slechts sprake van een beslissende invloed op het ontwerp *“indien kan worden aangetoond dat deze invloed is uitgeoefend op de architectonische structuur van dit gebouw, zoals de afmetingen en de buiten- en draagmuren ervan. Wensen met betrekking tot de binneninrichting kunnen alleen een beslissende invloed aantonen indien zij zich onderscheiden door hun specificiteit of omvang.”*. Die omschrijving is veel beperkender dan wat voorheen in de rechtspraak is aangenomen.

Wanneer de geformuleerde wensen beperkt zijn tot gebruikelijke eisen van een huurder om een gebouw in overeenstemming te brengen met de wettelijke voorschriften inzake technische normen en de op de markt gebruikelijke *“stand van de techniek”* leidt dit dus niet tot herkwalificatie.

Interessant is ook dat het Hof een gebouw waarvan kan worden aangetoond dat de basiskenmerken reeds vastlagen vóór de overeenkomst tussen de projectontwikkelaar en de aanbestedder als een bestaand gebouw aanziet. Het Hof vereist dus niet eens dat er al een vergunning bekomen zou zijn.

Besluit

Het arrest verduidelijkt de criteria die moeten worden toegepast om een huurovereenkomst m.b.t. een niet-bestaand onroerend goed te herkwalificeren naar een overheidsopdracht voor werken. **De drempel voor “beslissende invloed” vanuit aanbesteders wordt door het HvJ vrij hoog gelegd.** Projectontwikkelaars hebben op basis van dit arrest veel meer mogelijkheden om gebouwen waarvan de contouren reeds zijn vastgelegd aan overheden aan te bieden. Dat is zelfs het geval indien voor die gebouwen nog geen vergunning aangevraagd of bekomen is. Aanbesteders kunnen gemakkelijker hun toevlucht tot informelere procedures van marktbevraging of mededinging nemen

REGELGEVING

ADVIES VAN DE COMMISSIE VOOR DE OVERHEIDSOPDRACHTEN

Betreft : Rechtspraak van het Hof van Justitie - Raamovereenkomst

Tijdens haar vergaderingen van 4 oktober en 25 oktober 2021 heeft de Commissie voor de overheidsopdrachten de nieuwe rechtspraak van het Hof van Justitie (hierna HvJ) onderzocht en hieromtrent onderstaand advies uitgebracht.

Op 19 december 2018 heeft het Hof van Justitie in de zaak C-216/17 (Vallecamonica) uitspraak gedaan over de vermeldingen van de hoeveelheid en de waarde van de producten die in het kader van een raamovereenkomst mogen worden geleverd. Het Hof van Justitie kon haar rechtspraak verduidelijken in de zaak C-23/20 van 17 juni 2021 (Simonsen & Weel). Het HvJ is van mening dat de aanbestedende overheid, gelet op de beginselen van gelijke behandeling en transparantie, in de aankondiging van de opdracht de geraamde hoeveelheid en/of waarde alsook een maximumhoeveelheid en/of -waarde moet vermelden van de producten die in het kader van een raamovereenkomst voor de duur van de overeenkomst zullen worden geleverd. Op voorwaarde dat de ondernemers vanaf de datum van bekendmaking van de aankondiging van de opdracht en via elektronische middelen kosteloze, vrije, volledige en rechtstreekse toegang hebben tot de opdrachtdocumenten, mogen deze hoeveelheden of waarden in een ander opdrachtdocument worden vermeld. Het HvJ verduidelijkt eveneens dat, zodra de gecumuleerde waarde van de opdrachten die gebaseerd zijn op een raamovereenkomst de in de raamovereenkomst vastgestelde maximumhoeveelheid of -waarde bereikt heeft, deze overeenkomst geacht wordt geen effecten meer te sorteren. Niettemin blijven bepaalde wijzigingen van de raamovereenkomst mogelijk op grond van de artikelen 37 en volgende van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten, en kunnen zij leiden tot een overschrijding van de maximumhoeveelheid en/of -waarde.

Dit betekent in de praktijk dat de aanbestedende overheid slechts bestellingen kan plaatsen tot een bepaalde maximumwaarde of -hoeveelheid en dat, zodra dit plafond bereikt is, de raamovereenkomst geen effect meer sorteert, behalve in het geval van een wijziging zoals bedoeld in het vorige lid. De aanbestedende overheid wordt dan ook geadviseerd om zich in overeenstemming te brengen met de rechtspraak van het HvJ

VARIA INFO

INDEXCIJFER VAN DE CONSUMPTIEPRIJZEN VAN DE MAAND JANUARI

Indexcijfer van de consumptieprijzen van de maand januari 2022

De Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie deelt mee dat het indexcijfer van de consumptieprijzen voor de maand januari 2022, 118.32 punten bedraagt, tegenover 115.74 punten in december 2021, hetgeen een stijging van 2.58 punt of 2.23 % betekent.

De gezondheidsindex, zoals bedoeld in de wet van 23 april 2015 (Belgisch Staatsblad van 27 april 2015), bedraagt 118.21 punten voor de maand januari 2022.

De afgevlakte gezondheidsindex zoals bedoeld in de wet van 23 april 2015 (Belgisch Staatsblad van 27 april 2015), bedraagt 113.42 punten voor de maand januari 2022.